

Sektorske analize. Hrana i piće

Palić, Petra

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **2022**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:213:495128>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-13**



Repository / Repozitorij:

[The Institute of Economics, Zagreb](#)



sa

Sektorske_analize

eiz ekonomski
institut
zagreb

svibanj 2022. broj 95 godina 11

ISSN: 1848-8986

hr
IN OBLASTI IZVRSNOSTI

Hrana i piće

Autorica **Petra Palić**

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih proizvodnih sektora u Hrvatskoj. Proizvodnja hrane i pića ostvaruje 2,8 posto hrvatskog BDP-a (2019.) i 3,4 posto ukupne zaposlenosti (2021.).

_6 Trendovi

Promatrajući proizvodnju hrane tijekom zadnjih dvanaest godina zapaža se rast aktivnosti. Ukupna je proizvodnja hrane u 2021. godini povećana za 18,3 posto u odnosu na 2011. godinu. Za razliku od pozitivnih trendova u proizvodnji hrane, proizvodnja pića se u razdoblju od 2011. do 2021. godine smanjila za 11,5 posto.

_11 Vodeća trgovačka društva

Deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane u 2020. godini bilježi međugodišnji rast ukupnih prihoda od 5,5 posto, dok je zaposlenost povećana za 1,1 posto. Istovremeno je deset vodećih društava industrije pića zabilježilo međugodišnji pad ukupnih prihoda od 13,6 posto, uz povećanje zaposlenosti od 6,0 posto.

_15 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Na Zagrebačkoj burzi uvršteno je devet trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i jedno trgovačko društvo iz djelatnosti proizvodnje pića (Maraska d.d.). Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvrštena je Podravka d.d.

_16 Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-27

U 2021. godini zabilježen je međugodišnji rast proizvodnje u industriji hrane i pića od 5,3 posto, dok je ukupna industrijska proizvodnja na međugodišnjoj razini ostvarila rast od 0,9 posto.

_19 Zaključak

Prehrambena industrija od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potreban je daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića.

Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. U usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije, proizvodnja hrane i pića i dalje ostvaruje najveći udio u hrvatskom bruto domaćem proizvodu (BDP-u) i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2019. godini iznosio je 2,8 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 2,2 posto, a proizvodnje pića 0,6 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 23,2 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 18,3 posto, a proizvodnja pića od 4,9 posto. Udio industrije hrane i pića u ukupnoj zaposlenosti u 2021. godini iznosio je 3,4 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto).

Tablica 1.
Kretanje glavnih sektorskih pokazatelja, međugodišnje stope promjene, 2021., u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Industrija hrane	2021.
Proizvodna aktivnost	5,8
Zaposlenost	0,1
Prosječna bruto plaća	12,4
Industrija pića	2021.
Proizvodna aktivnost	12,1
Zaposlenost	1,8
Prosječna bruto plaća	20,5

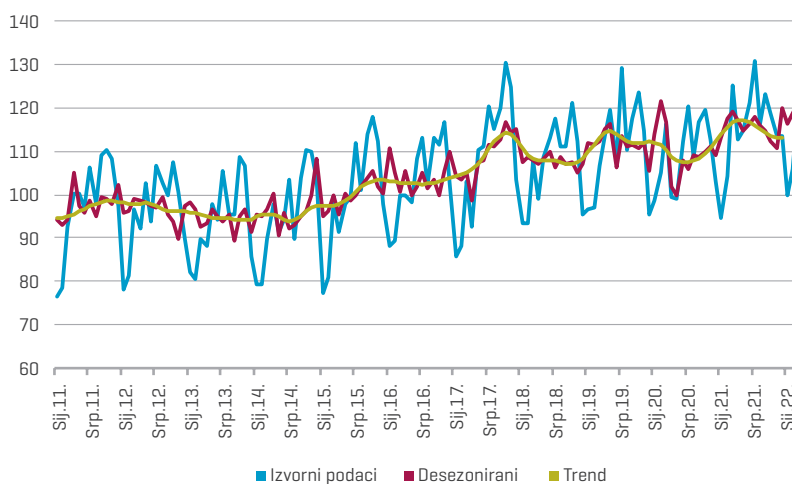
Sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao je u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 20,2 posto, dok je u istom razdoblju prošle godine taj udio iznosio 20,6 posto. Pritom je udio industrije hrane iznosio 18 posto, a industrije pića 2,2 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

Nakon pada proizvodne aktivnosti ove industrije od 1,5 posto u 2020. godini, u 2021. godini ona bilježi međugodišnji rast od 5,8 posto. Međutim, sezonski podaci pokazuju kako je proizvodna aktivnost industrije hrane

UDIO INDUSTRIJE HRANE I PIĆA U BDP-u HRVATSKE U 2019. GODINI IZNOSIO JE 2,8 POSTO.

Slika 1.
Proizvodnja hrane,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.



u četvrtom tromjesečju 2021. godine smanjena za 1,6 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

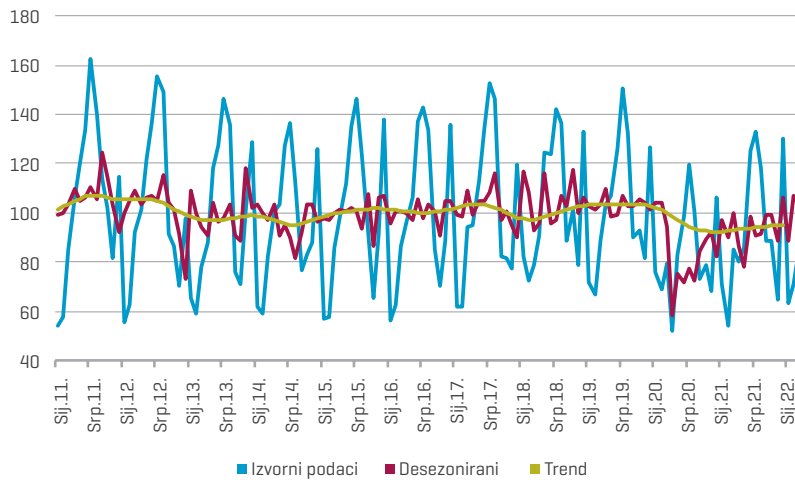
Usporedno s rastom ukupne aktivnosti industrije hrane, povećao se i broj zaposlenih. To se odrazilo na rast aktivnosti sektora, kao i na blagi rast plaća. U prosincu 2021. godine, industrija hrane zapošljavala je 41.480 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2020. godine predstavlja za 0,1 posto veću zaposlenost.

Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2021. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno povećane za 12,4 posto. Pritom je prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2021. godine iznosila 8.088 kuna.

Nakon što je proizvodna aktivnost industrije pića na razini 2019. godine i 2020. godine zabilježila međugodišnji pad, u 2021. godini zabilježen je rast od 12,1 posto. Također i najnoviji desezonirani podaci ukazuju na ubrzanje rasta proizvodne aktivnosti ove industrije. U četvrtom tromjesečju 2021.

Slika 2.
Proizvodnja pića,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.



“U ožujku 2022. proizvođačke cijene u proizvodnji hrane porasle su za 7,2 posto, a cijene proizvođača pića zabilježile su međugodišnji rast od 4,3 posto.

Paralelno s povećanjem aktivnosti tijekom 2021. godine, industriju pića obilježava i povećanje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2021. godine ova industrija zapošljavala 5.042 radnika, što je za 1,8 posto više nego u istom mjesecu 2020. godine. Također, u prosincu 2021. prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno veća za 20,5 posto u usporedbi s prosincem 2020. godine. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2021. godine u industriji pića iznosila je 11.067 kuna, što je bilo za 12,5 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 25,4 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije, cijene proizvođača hrane te cijene proizvođača pića bilježe međugodišnji rast u 2022. godini. Tako su u ožujku 2022. u usporedbi s ožujkom 2021. godine proizvođačke cijene u proizvodnji hrane porasle za 7,2 posto, a cijene proizvođača pića zabilježile su međugodišnji rast od 4,3 posto. Istovremeno su cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije zabilježile rast od 13,8 posto.

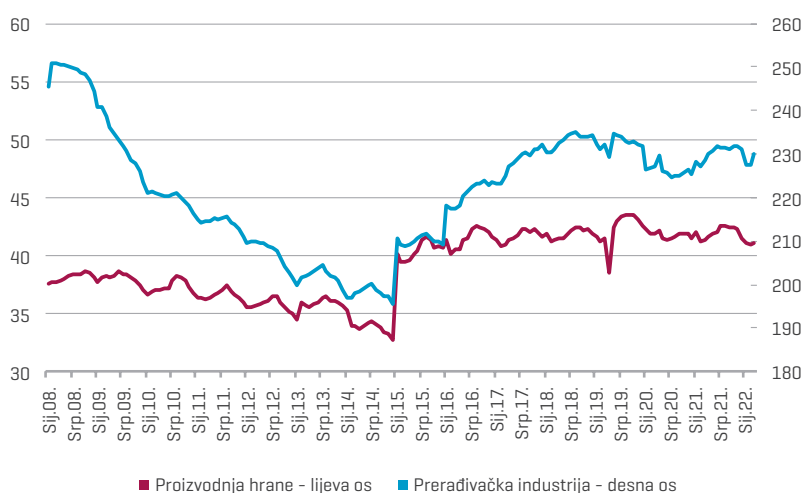
Prehrambena industrija u razdoblju od siječnja do prosinca 2021. godine bilježi međugodišnji rast proizvodnosti rada po stopi od 7,8 posto. Istovremeno, proizvodnost rada industrije pića bilježi međugodišnji rast od 14,2 posto. Industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda sudjelovala je u 2021. godini s 11,7 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije. U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane i pića 2021. godine sudjelovala je s 12,1 posto. Izvoz prehrambene industrije, industrije pića i duhanskih proizvoda tijekom 2021. godine povećan je za 15,8 posto u odnosu na 2020. godinu, dok je uvoz povećan za 16,6 posto.

Trendovi

Promatrajući proizvodnju hrane tijekom zadnjih dvanaest godina zapaža se rast aktivnosti. Primjerice, ukupna je proizvodnja hrane u 2021. godini povećana za 18,3 posto u odnosu na 2011. godinu. Povećanje se proizvodnje pozitivno odrazilo na kretanje zaposlenosti (slika 3), plaća i likvidnosti sektora te je ova industrija u siječnju 2022. godine zapošljavala 41.023 radnika, što je 3.329 (ili 9,1 posto) radnika više u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed rasta zaposlenosti i dalje se povećavao udio ove industrijske grane u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije (s 15,3 posto u siječnju 2008. na 18,0 posto u siječnju 2022. godine).

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane, od 2008. do 2022. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.



Prosječna bruto plaća u 2021. godini u industriji hrane bila je nominalno veća za 18,4 posto u odnosu na prosjek 2010. godine (tablica 2). Promotri li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji hrane i onih na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2010. do 2021. godine, vidljivo je da su početkom razdoblja, u 2010. godini, plaće isplaćene u prehrambenoj industriji bile na razini prosjeka prerađivačke industrije. Nakon 2010. godine one padaju na ispodprosječnu razinu, pri čemu se jaz između plaća sve više povećava. Dok su u 2010. godini plaće isplaćene u industriji hrane činile

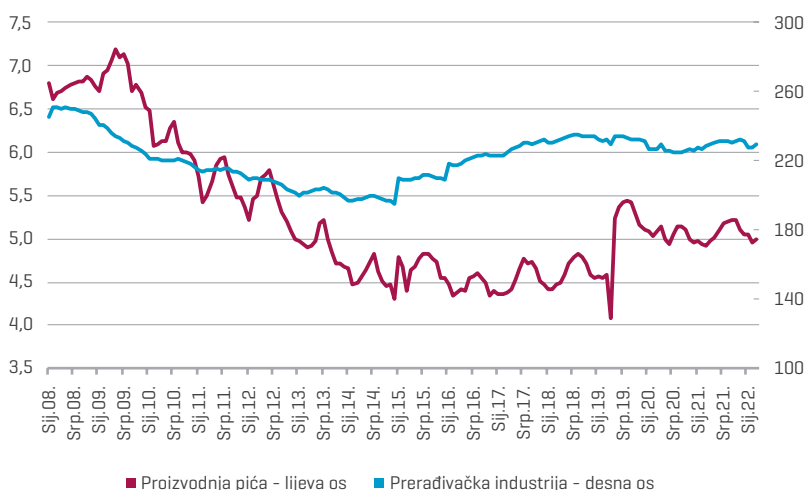
UKUPNA JE PROIZVODNJA HRANE U 2021. POVEĆANA ZA 18,3 POSTO U ODNOSU NA 2011. GODINU.

99,3 posto prosjeka prerađivačke industrije, u 2021. godini su činile 89,5 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji. Tijekom cijelog razdoblja od 2010. do 2021. godine bruto plaće isplaćene u ovoj industriji kretale su se ispod prosjeka ukupnog gospodarstva. Prosječne su bruto plaće isplaćene u prehrambenoj industriji 2010. godine bile na razini od 85,5 posto državnog prosjeka, da bi 2021. godine pale na razinu od 81,0 posto.

Za razliku od pozitivnih trendova u proizvodnji hrane, proizvodnja pića se u razdoblju od 2011. do 2021. godine smanjila za 11,5 posto. U siječnju 2022. godine u industriji pića bio je zaposlen 5.041 radnik, što je za 1.766 radnika (ili 25,9 posto) manje u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed većeg pada zaposlenosti ove industrijske grane od pada zaposlenosti prerađivačke industrije, dolazi do smanjenja udjela industrije pića u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije s 2,8 posto u siječnju 2008. na 2,2 posto u siječnju 2022. godine.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja pića, od 2008. do 2022. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.



PROIZVODNJA PIĆA SE U RAZDOBLJU OD 2011. DO 2021. GODINE SMANJILA ZA 11,5 POSTO.

Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije pića, može se primijetiti da je nakon smanjenja plaća u 2009. godini uslijedilo razdoblje njihovog kontinuiranog rasta tijekom narednih deset godina do 2020. godine, kada je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u industriji pića bila nominalno manja za 1,7 posto u odnosu na onu iz 2010. godine. Međutim, u 2021. godini bilježi se rast prosječne mjesečne bruto plaće isplaćene u industriji pića, koja je bila nominalno veća za 23 posto u odnosu na onu iz 2010. godine [tablica 2].

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2010. do 2021.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.679	7.796	7.875	7.939	7.954	7.610	7.753	8.055	8.447	8.766	9.218	9.599
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.615	6.702	6.829	6.943	7.049	6.759	6.940	7.230	7.624	7.974	7.742	8.683
Hrvatska = 100	86,1	86	86,7	87,5	88,6	88,8	89,5	89,8	90,3	91,0	84,0	90,5
Proizvodnja hrane (u kunama)	6.566	6.558	6.636	6.594	6.594	6.129	6.286	6.501	6.941	7.191	7.120	7.773
Prerađivačka industrija = 100	99,3	97,8	97,2	95	93,5	90,7	90,6	89,9	91,0	90,2	92,0	89,5
Hrvatska = 100	85,5	84,1	84,3	83,1	82,9	80,5	81,1	80,7	82,2	82,0	77,2	81,0
Proizvodnja pića (u kunama)	8.720	9.075	9.217	9.444	9.552	9.220	9.545	9.904	10.458	10.716	8.571	10.726
Prerađivačka industrija = 100	131,8	135,4	135	136	135,5	136,4	137,5	137,0	137,2	134,4	110,7	123,5
Hrvatska = 100	113,6	116,4	117	119	120,1	121,2	123,1	122,9	123,8	122,2	93,0	111,7

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Zanimljivo je primijetiti da je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2010. do 2019. godine bila iznad prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva,

pri čemu se jaz između plaća povećavao sve do 2019. godine kad se vidi blago smanjenje koje se u nešto jačem intenzitetu nastavlja i u 2020. i 2021. godini. Naime, u 2021. godini plaće isplaćene u industriji pića činile su 123,5 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji, a u 2020. godini 110,7 posto. Također, iako su se prosječne bruto plaće isplaćene u industriji pića u 2020. godini smanjile na razinu od 93,0 posto državnog prosjeka, u 2021. godini se povećavaju na razinu od 111,7 posto državnog prosjeka.

Valja naglasiti da se u sektorima proizvodnje hrane i proizvodnje pića u razdoblju od 2011. do 2021. godine bilježi porast proizvodnosti rada (tablica 3). Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2021. godini bila je za 7,8 posto veća u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno je proizvodnost rada u industriji pića povećana za 14,2 posto.

Tablica 3.

Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2011. do 2021. (2010. = 100)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Prerađivačka industrija	103,9	103	103,3	108	112,6	119,1	120,5	120,4	123,9	99,8	107,2
Proizvodnja hrane	105,6	105,4	108,1	114	118,6	124,1	130,8	133,3	138,5	102,1	107,8
Proizvodnja pića	114,6	116,9	122	120,8	128,5	134,2	140,6	146,4	138,7	83,5	114,2

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“ Izvoz prehrambene industrije, industrije pića i duhanskih proizvoda u razdoblju od 2010. do 2021. godine povećan je za 132,7 posto, a uvoz za 145,6 posto.

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije, industrije pića i duhanskih proizvoda od 2010. do 2021. godine, može se ustvrditi da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje uvoza bilo veće od povećanja izvoza (tablica 4). Izvoz prehrambene industrije, industrije pića i duhanskih proizvoda u razdoblju od 2010. do 2021. godine povećan je za 132,7 posto, a uvoz za 145,6 posto. Brži rast uvoza od rasta izvoza doveo je do blagog pogoršanja vanjskotrgovinske bilance i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije, industrije pića i duhanskih proizvoda 2021. godine iznosila je 60,4 posto, dok je 2010. godine iznosila 63,7 posto.

_Tablica 4.

Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića i duhanskih proizvoda, od 2010. do 2021.

	Izvoz			Uvoz			Pokrivenost izvoza uvozom
	Prerađivačka industrija (tis. eura)	Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda (tis. eura)	Prerađivačka industrija [%]	Prerađivačka industrija (tis. eura)	Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda (tis. eura)	Prerađivačka industrija [%]	
2010.	8.099,1	774,8	9,6	12.399,2	1.215,5	9,8	63,7
2011.	8.683,9	846,8	9,8	13.193,4	1.403,7	10,6	60,3
2012.	8.627,0	895,5	10,4	13.014,4	1.548,2	11,9	57,8
2013.	8.405,3	846,7	10,1	13.307,6	1.649,9	12,4	51,3
2014.	9.061,0	963,1	10,6	14.520,6	1.817,6	12,5	53,0
2015.	10.133,1	1.106,0	10,9	15.907,1	1.989,7	12,5	55,6
2016.	10.948,9	1.268,5	11,6	17.316,0	2.097,0	12,1	60,5
2017.	12.475,2	1.323,5	10,6	19.078,3	2.313,9	12,1	57,2
2018.	13.063,2	1.430,0	10,9	20.637,1	2.396,6	11,6	59,7
2019.	13.735,1	1.553,4	11,3	22.276,3	2.736,6	12,3	56,8
2020.	12.798,7	1.556,5	12,2	20.864,2	2.559,9	12,3	60,8
2021.	15.385,8	1.802,8	11,7	24.638,5	2.985,0	12,1	60,4
Indeks 2021./2010.	190,0	232,7	122,5	198,7	245,6	123,6	94,7

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Vodeća trgovačka društva

Uvidom u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane može se zaključiti kako ovaj sektor pokazuje povećanje aktivnosti tijekom 2020. godine (tablica 5). Na povećanu aktivnost upućuje kretanje ukupnih prihoda koji su u 2020. godini bili veći za 5,5 posto u odnosu na 2019. godinu. Također, uz povećanje prihoda zabilježena je i povećana zaposlenost za 1,1 posto te se proizvodnost rada povećala za 4,3 posto u 2020. godini.

U 2020. godini zabilježeno je povećanje dobiti prije oporezivanja za deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije (497 milijuna kuna).

Zanimljiva je činjenica da je svih deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane u stopostotnom domaćem i privatnom vlasništvu. Također, u 2020. godini u deset najvećih trgovačkih društava ulaze Zvijezda plus d.o.o. i Mlin i pekare d.o.o., dok Mlinar d.d. i Franck d.d. izlaze iz ove skupine u 2020. godini.

Tablica 5.
Prosječne vrijednosti
odabranih pokazatelja
poslovanja vodećih deset
trgovačkih društava u
djelatnosti proizvodnje
hrane, 2019. i 2020.

Napomena: Obuhvat vodećih
trgovačkih društava: Dukat d.d.,
Kraš d.d., Ledo d.d., Mesna industrija
braća Pivac d.o.o., Mlin i pekare d.o.o.,
PIK Vrbovec plus d.o.o., PPK d.d.,
Podravka d.d., Vindija d.d. i Zvijezda
plus d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema
podacima Poslovna.hr.

	2019.	2020.	2020./2019.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	14.252,6	15.031,2	105,5
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	429	497	115,9
Broj zaposlenih	12.908,0	13.056,0	101,1
Bruto marža (%)	3,0	3,3	0,03 p.b.
Profitabilnost imovine (%)	2,5	3,0	0,5 p.b.
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,1	1,2	104,3
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,0	1,1	109,6
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,5	1,5	102,1
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,5	0,5	91,2

INDUSTRIJA HRANE U 2020. GODINI OSTVARUJE RAST UKUPNIH PRIHODA OD 5,5 POSTO U ODNOSU NA 2019. GODINU.

Uvidom u financijske podatke vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji može se zaključiti da imaju i dalje poteškoće u održavanju likvidnosti, ali u manjoj mjeri u odnosu na prethodne dvije godine. Štoviše, koeficijent tekuće likvidnosti povećao se u odnosu na 2018. godinu, te u 2019. i 2020. godini iznosi 1,5. Naime, koeficijent tekuće likvidnosti u pravilu ne bi smio biti manji od 2, odnosno poduzeće bi trebalo raspolagati s minimalno dvostruko većom imovinom od iznosa obveza [Žager i Žager, 1999]. Zanimljiv je podatak da najveći koeficijent tekuće likvidnosti u skupini deset vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji ima PPK d.d. Koeficijent ukupne zaduženosti u 2019. i 2020. godini iznosio je 0,5 te je viši u odnosu na 2016., 2017. i 2018. godinu kada je iznosio 0,4.

Tablica 6.
Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane – odabrani financijski pokazatelji, 2020.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Vindija d.d.	2.963,8	0,7	0,7	0,6
Podravka d.d.	2.187,9	0,2	2,2	10,2
PIK Vrbovec plus d.o.o.	1.856,0	0,8	2,0	2,3
Dukat d.d.	1.722,5	0,2	2,2	0,6
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.	1.559,9	0,5	0,6	4,9
PPK d.d.	1.304,4	0,1	5,2	3,0
Ledo d.d.	936,7	0,8	3,6	0,1
Kraš d.d.	889,0	0,3	1,9	1,7
Zvijezda plus d.o.o.	849,5	0,7	2,2	6,5
Mlin i pekare d.o.o.	761,5	0,6	1,1	2,0

Prema financijskim pokazateljima za deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića može se zaključiti da je tijekom 2019. godine smanjena aktivnost ovog sektora [tablica 7]. Nakon pada aktivnosti u 2018. i 2019. godini, deset vodećih društava industrije pića u 2020. godini

DESET VODEĆIH DRUŠTAVA INDUSTRIJE PIĆA U 2020. GODINI BILJEŽI MEĐUGODIŠNJI PAD UKUPNIH PRIHODA OD 13,6 POSTO.

također bilježi međugodišnji pad ukupnih prihoda od 13,6 posto. Međutim, međugodišnje smanjenje prihoda uz istovremeno povećanje zaposlenosti [broj zaposlenih povećan je za 6 posto] za posljedicu je imalo smanjenje proizvodnosti rada. Štoviše, proizvodnost rada se smanjila za 18,5 posto u odnosu na 2019. godinu.

Tablica 7.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića, 2019. i 2020.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Agrolaguna d.d., Badel 1862 d.d., Carlsberg Croatia d.o.o., Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Heineken Hrvatska d.o.o., Jamnica plus d.o.o., Kis pića d.o.o., Maraska d.d., Slavonija slad d.o.o. i Zagrebačka pivovara d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	2019.	2020.	2020./2019.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	5.105,1	4.408,8	86,4
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	631,4	381,1	60,4
Broj zaposlenih	3.238,0	3.432,0	106,0
Bruto marža [%]	12,4	8,6	-3,8 p.b.
Profitabilnost imovine [%]	7,1	4,4	-2,7 p.b.
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,6	1,3	81,5
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,7	0,6	88,8
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,6	1,3	82,1
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,6	0,6	98,9

Detaljniji pregled vodećih deset proizvođača pića prikazan je u tablici 8. Vodeća trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića obilježava manja likvidnost tijekom 2020. godine. Koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, za deset vodećih proizvođača pića iznosio je 1,6 u 2019. godini te 1,3 u 2020. godini. Pritom najveću likvidnost u 2020. godini ima Badel 1862 d.d., a slijede ga Agrolaguna d.d., Slavonija slad d.d. i Jamnica plus d.o.o. [tablica 8].

Tablica 8.

Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića – odabrani financijski pokazatelji, 2020.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Jamnica plus d.o.o.	1.024,0	0,8	2,2	5,7
Zagrebačka pivovara d.o.o.	1.014,3	0,7	1,0	25,0
Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o.	859,1	0,4	0,9	6,6
Heineken Hrvatska d.o.o.	542,7	0,4	1,0	2,3
Carlsberg Croatia d.o.o.	319,1	0,4	0,9	-1,6
Badel 1862 d.d.	286,8	0,3	3,2	12,2
Slavonija slad d.o.o.	131,3	0,7	2,3	7,9
Agrolaguna d.d.	92,3	0,6	2,4	-34,0
Maraska d.d.	87,6	0,7	0,9	-12,8
Kis pića d.o.o.	51,6	1,1	1,0	2,9

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“Podravka d.d. uvrštena je u sastav indeksa CROBEX 10 koji predstavlja deset dionica s najvećom *free float* tržišnom kapitalizacijom i prometom.

Devet trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i jedno trgovačko društvo iz djelatnosti proizvodnje pića [Maraska d.d.] uvršteno je na Zagrebačku burzu. Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvrštena je Podravka d.d. Prema posljednjim podacima, u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalazi se Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 9,89 posto]. Zanimljiv je podatak da je Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 18,2 posto] uvrštena u sastav indeksa CROBEX 10 koji predstavlja deset dionica s najvećom *free float* tržišnom kapitalizacijom i prometom.

U sastavu sektorskog indeksa Zagrebačke burze CROBEXnutris trenutno su dionice Atlantic grupe d.d., Čakovečkih mlinova d.d., Kraša d.d. i Podravke d.d. Indeksom CROBEXnutris prate se prinosi i rizici u sektoru proizvodnje i prerade hrane. Uvjet za uvrštenje je najmanje 60 posto dana trgovanja, a broj sastavnica je neograničen (pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu). Bazni je datum 21. veljače 2013., a bazna vrijednost 1.000¹.

¹ Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su sa Zagrebačke burze, <https://www.zse.hr>.

— Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-27

— Industrija hrane i pića jedan je od najvećih pokretača gospodarstva u Europskoj uniji te se ističe kao vrlo značajan sektor. Proizvodnja i prodaja u industriji hrane i pića bilježe rast u 2021. godini.

Kretanje proizvodne aktivnosti u industriji hrane i pića na razini EU-27

Industrija hrane i pića u četvrtom je tromjesečju 2021. ostvarila rast od 1,8 posto u odnosu na treće tromjesečje 2021. godine. Također i na godišnjoj razini je u 2021. godini zabilježen rast proizvodnje u industriji hrane i pića od 5,3 posto, dok je ukupna industrijska proizvodnja na međugodišnjoj razini ostvarila rast od 0,9 posto.

Kretanje cijena poljoprivrednih proizvoda

Trend rasta cijena većine poljoprivrednih kultura iz 2018., 2019. i 2020. godine nastavio se i u 2021. godini. Naime, cijene prehrambenih proizvoda porasle su za 2,3 posto u četvrtom tromjesečju 2021. godine u odnosu na treće tromjesečje 2021. godine. Također, u četvrtom tromjesečju 2021. godine zabilježen je i međugodišnji rast cijena prehrambenih proizvoda u odnosu na četvrto tromjesečje 2020. godine (6,8 posto).

Kretanje zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-27²

Zaposlenost prerađivačke industrije na razini EU-27 u 2021. godini bilježi međugodišnji rast od 0,9 posto. Rast zaposlenosti od 0,8 posto zabilježen je u industriji hrane, dok je u industriji pića zabilježen pad od 1,3 posto. Najveći rast zaposlenosti u industriji hrane na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2021. godine u odnosu na četvrto tromjesečje 2020. godine bilježe Finska (13,2 posto), Irska (6,2 posto) i Njemačka (4,6 posto). S druge strane, od analiziranih zemalja najveći pad zaposlenosti u industriji hrane na razini EU-27 bilježe Grčka (7,2 posto) i Češka (3,6 posto). Industrija pića na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2021. godine u odnosu na četvrto tromjesečje 2020. godine bilježi pad zaposlenosti od 1,3 posto. Pritom najveći pad zaposlenosti unutar ove industrije ostvaruju Španjolska (13,9 posto), Irska (8,6 posto) i Češka (2,4 posto), dok najveći rast zaposlenosti unutar ove industrije od analiziranih zemalja ostvaruju Grčka (21,2 posto), Latvija (14,8 posto) i Litva (4,8 posto).

Trendovi izvoza i uvoza u industriji hrane i pića na razini EU-27

“Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2021. godine bilježe međugodišnji rast od 4,9 i 6,5 posto.

Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2021. godine bilježe međugodišnji rast od 4,9 i 6,5 posto. Istovremeno, uvoz industrije hrane povećao se za 17,1 posto, dok se uvoz pića povećao za 11,5 posto.

Pozitivne međugodišnje stope rasta izvoza u četvrtom tromjesečju 2021. godine bilježe ulja i masti (19,4 posto), pekarski proizvodi i tjestenina (13,7 posto) te čokolada i slatkiši (9,5 posto).

² Prema Eurostatu; podaci za Bugarsku, Cipar, Estoniju, Luksemburg, Mađarsku, Maltu, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju nisu bili dostupni.

S druge strane, pozitivne i visoke međugodišnje stope rasta uvoza bilježe ulja i masti (38,5 posto), mesni proizvodi (18,2 posto) te riba i morski proizvodi (16,0 posto).

Tablica 9.
Izvoz i uvoz u EU-27,
industrija hrane i pića,
u milijunima eura, u
4. tromjesečju 2020. i
2021. godine

Izvor: FoodDrinkEurope (2021).

Izvoz	4. tromjesečje 2020.	4. tromjesečje 2021.	Postotna promjena 2020. – 2021.
Mesni proizvodi	7	6	-12,1
Prerađeno voće i povrće	2.886	3.090	7,1
Ulja i masti	1.847	2.205	19,4
Mliječni proizvodi	3.940	4.230	7,4
Pekarski proizvodi i tjestenina	2.133	2.426	13,7
Vino	4.045	4.360	7,8
Čokolada i slatkiši	2.649	2.899	9,5
Uvoz	4. tromjesečje 2020.	4. tromjesečje 2021.	Postotna promjena 2020. – 2021.
Mesni proizvodi	1.511	1.786	18,2
Prerađeno voće i povrće	2.223	2.520	13,4
Ulja i masti	3.996	5.533	38,5
Mliječni proizvodi	578	548	-5,2
Čokolada i slatkiši	1.011	1.054	4,2
Mlinarski i škrobni proizvodi	403	447	11,0
Riba i morski proizvodi	4.538	5.262	16,0
Pivo	144	151	4,6

Zaključak

Industrija hrane i pića ističe se po visokom udjelu u hrvatskom BDP-u i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2019. godini iznosio je 2,8 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 2,2 posto, a proizvodnje pića 0,6 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 23,2 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 18,3 posto, a proizvodnja pića od 4,9 posto. Nakon pada proizvodne aktivnosti ove industrije od 1,5 posto u 2020. godini, u 2021. godini ona bilježi međugodišnji rast od 5,8 posto. Usporedno s rastom ukupne aktivnosti industrije hrane, povećao se i broj zaposlenih. To se odrazilo na rast aktivnosti sektora, kao i na blagi rast plaća. U prosincu 2021. godine, industrija hrane bilježi za 0,1 posto veću zaposlenost, dok su mjesečne bruto plaće u prosincu 2021. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno povećane za 12,4 posto.

Proizvodna aktivnost industrije pića u 2021. godini bilježi rast od 12,1 posto na međugodišnjoj razini. Paralelno s povećanjem aktivnosti tijekom 2021. godine, industriju pića obilježava i povećanje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2021. godine ova industrija zapošljavala 5.042 radnika, što je za 1,8 posto više nego u istom mjesecu 2020. godine. Također, u prosincu 2021. prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno veća za 20,5 posto u usporedbi s prosincem 2020. godine. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2021. godine u industriji pića iznosila je 11.067 kuna, što je bilo za 12,5 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 25,4 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Analizirajući izvoz i uvoz proizvoda prehrambene industrije, industrije pića i duhanskih proizvoda od 2010. do 2021. godine, može se ustvrditi da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje uvoza bilo veće od povećanja izvoza. Brži rast uvoza od rasta izvoza doveo je do blagog pogoršanja vanjskotrgovinske bilance i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom. Iako je prisutan sve veći konkurencijski pritisak na izvoznim tržištima, hrvatsku prehrambenu industriju i dalje karakterizira usporavanje izvoznog rasta. Međutim, ova

industrija još uvijek ima vrlo velik udio u izvozu, zaposlenosti i industrijskoj proizvodnji, što je čini važnom industrijskom granom Hrvatske. Upravo zbog toga bi se trebao staviti naglasak na rast industrije hrane i pića.

S obzirom na to da industrija hrane i pića ima višestruke učinke na BDP, zaposlenost i izvoz te utječe i na razvoj ostalih gospodarskih sektora, posebno turizma, od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. Međutim, situacija s epidemijom bolesti COVID-19 koja je posljednje dvije i pol godine prisutna imala je dodatan utjecaj na usporavanje gospodarstva, kako na globalnoj razini, tako i na razini Hrvatske. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potrebno je naći uporište u daljnjem rastu i jačanju industrije hrane i pića. Pritom bi naglasak trebao biti na izvozu kroz jačanje imidža Hrvatske u kontekstu hrane i pića, većim ulaganjima u razvoj novih proizvoda i inovacije te poboljšanju investicijske klime.

Također, bitno je naglasiti kako su u posljednjih par mjeseci na globalnoj razini zabilježene povijesno najviše cijene hrane. Cijene prehrambenih proizvoda porasle su za trećinu u odnosu na prethodnu godinu. Prema UN-ovoj Organizaciji za hranu i poljoprivredu (FAO), ruska invazija na Ukrajinu doprinijela je dodatnom rastu cijena nakon pandemije. Ruska Federacija i Ukrajina, zajedno, opskrbljuju oko 30 posto svjetskog izvoza pšenice i oko petinu svjetskog kukuruza. Nedostatak ovih i drugih roba destabilizirao je globalne opskrbe lance, uzrokujući porast cijena hrane. *FAO Food Price Index* mjeri mjesečnu promjenu globalnih cijena košarice prehrambenih proizvoda. FAO-ov indeks cijena žitarica bio je više od 17 posto viši u ožujku nego u veljači, potaknut manjim izvozom pšenice i krupnog zrna na svjetsko tržište: globalne cijene pšenice i kukuruza porasle su za oko petinu tijekom mjeseca ožujka [Wood, 2022]. Također, budući da je Ukrajina vodeći svjetski izvoznik suncokretovog ulja, nestašica opskrbe pridonijela je mjesečnom porastu FAO-ovog indeksa biljnog ulja od 23 posto. Oluja rastućih cijena suncokretovog ulja, povećani troškovi sirove nafte i smanjeni izvoz biljnog ulja iz Južne Amerike uzrokovali su porast cijena ostalih ulja poput palminog, sojinog i uljane repice.

Podaci za ožujak 2022. godine pokazuju porast svjetskih cijena hrane od 12,6 posto u odnosu na veljaču, što je najveća razina cijena zabilježena u tri desetljeća povijesti indeksa [Wood, 2022].

Literatura:

Državni zavod za statistiku. [2022]. Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/>

FoodDrinkEurope. [2021]. *Economic bulletin – Q4 of 2021*. Preuzeto s: <https://www.fooddrinkurope.eu/wp-content/uploads/2022/04/FoodDrinkEurope-Economic-Bulletin-Q4-2021.pdf>

Poslovna Hrvatska. [2022]. Preuzeto s: <https://poslovna.hr/>

Wood, J. [2022, 19. travnja]. 2 charts that show the sharp rise in food prices. *World Economic Forum*. Preuzeto s: <https://www.weforum.org/agenda/2022/04/food-prices-fao-index-cereals-commodities-exports/>

Zagrebačka burza. [2022]. *Pregled trgovine u 2021. godini*. Preuzeto s: <https://zse.hr/>

Žager, K. i Žager, L. [1999]. *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia.

**Izdavač**

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Tajana Barbić, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić

Autorica analize

Petra Palić

Izvršna urednica

Tamara Banjeglav

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza *Telekomunikacije* izlazi u lipnju 2022.